Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 165. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 31-го СЕРПНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 31, 1983 No. 165. VOL. XC.

15 ТИСЯЧ ПОМ'ЯНУЛИ ЖЕРТВИ ГОЛОДУ...

Едмонтон, Альберта. (М. Суховерський). — Провінційна Рада Комітету Українців Канади Альберти (П.Р. КУК-А) і Комітет Українців Канади, Відділ в Едмонтоні (КУК-Е) заздалегідь намітили плян відзначення штучного голоду, споряджений Сталіном в Україні 1932-33 році. КУК-Е намітив побудувати пам'ятник біля ратуші — будинку міської управи; пам'ятник буде відкритий 23-го жовтня цього року. Відбудеться голодний обід" після відкриття пам'ятника і жалобний концерт — 6-го листопада в Ювілейній авдиторії.

П.Р. КУК-А рішила відмітити Великий голод в Україні на фестивалі „Український День", що відбувається традиційно щороку на „Українському Селі Культурної Спадщини", 60 км на схід від Едмонтону. В неділю, 7-го серпня ц.р., від години 8:30 ранку почали з'їжджатися авта зі всіх сторін Альберти на „Українське Село", щоб взяти участь у Панахиді, що почалася о год. 11-ій перед полуднем. Спільну Панахиду за спокій понад семи мільйонів душ жертв насильного голоду відправили о. Ярослав Пук, представник Української Православної Церкви, і о. Іван Кратко представник Української Католицької Церкви. Панахиду співав хор молоді української православної громади СУМК з Едмонтону. По панахиді о. Я. Пук у своїй проповіді передав у хронологічній формі способи нищення большевицьким урядом СССР української субстанції, починаючи від 1921 року і продовжуючи її теперішнім жорстоким переслідуванням правозахисників. Його проповідь була змістовна і цікава.

До полудня під'їздили нові люди. На шляху стояла Канадська Кінна Поліція і диригувала рухом. Біля 2-ої години по обіді на площу „Українського Села" в'їхали дві лімузини з визначними гостями. Колишні міністри за консервативного уряду, теперішні федеральні посли: Марсел Ламберт, Дон Мазанковські, Степан Папроські і Рой Гнатишин. Разом з ними прибув недавно вибраний провідник Прогресивно-консервативної партії Канади Браєн Малроні зі своєю дружиною Мілою.

Меморіяльний концерт розпочався в годині 2:30 відспіванням „О'Канада" і „Ще не вмерла Україна" у виконанні всіх хорів та в супроводі оркестри „Думка". Господар „Українського Дня" адв. Ігор Брода подав програму, провадив нею та викликував з поясненнями учасників виступів. Голова Провідної Ради КУК-А М. Суховерський привітав преосвященних Владик — Архиєпископа Бориса і Єпископа Димитрія Грецука, отців духовних і всіх достойних і визначних гостей, і Браєна Малроні як головного бесідника і його дружину. Танцювальна група „Сопілка" з Вегревіл привітала всіх присутніх танцем, хлібом і сіллю. Міністер робітничого здоров'я провінції В. Дячук привітав присутніх в імені уряду Альберти і кількома реченнями осудив злочинність червоної Москви, яка 1932-33 року безпрецедентним у світі штучним голодом знищила мільйони українських хліборобів. Колишній міністер транспорту та посол з вегревільщини Д. Мазанковські представив головного бесідника і попросив його до слова.

Браєн Малроні осудив ганебну політику Сталіна супроти України; найбільше ганебний його злочин — це штучний голод, яким Сталін знищив мільйони українців. Українці, — сказав Малроні, — пережили багато лиха, але найбільше жахлива подія це штучний голод. Говорячи про ганебні вчинки большевицької Москви та штучний людовбивчий голод, Б. Малроні покликався на довідки сенато-

(Закінчення на стор. 4)

В ЛИВАНІ ЗАГИНУЛИ ДВА АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ, А 14 ПОРАНЕНІ

Бейрут, Ливан. — Два американські морські піхотинці були вбиті, а 14 поранені в понеділок вранці, 29-го серпня, під час запеклого бою між частинами ливанської армії та мусулманською міліцією. Бейрут дійсно перетворився на справжнє поле бою, де вибухали міни, артилерійські стільна, гранати, тарахкотіли кулемети, свистіли снайперські кулі.

Артилерійський вогонь з гір на схід від Бейруту, де окопалися мусулманські частини, охопив як християнську, так і мусулманську частини міста. Перший раз у цьому році замасковані групи вояків з автоматичною зброєю і реактивними гранатами появилися в центрі західньої частини Бейруту.

Два американські морські піхотинці були вбиті, тоді як їх позиції біля бейрутського летовища були обстріляни вогнем гранатометів.

Ці жертви морської піхоти були першими вбитими американцями від того часу, як вони прибули до Ливану для підтримання миру рік тому разом з іншими міжнародними силами. Але це був уже другий бій морської піхоти. Перший відбувся в неділю, коли 30 морських піхотинців відповіли вогнем на вогонь ворожих мусулманів на позиції морської піхоти в районі бейрутського летовища.

У Вашінгтоні урядова група прийшла до висновку, що покищо немає потреби міняти ролі морської піхоти підтримання миру в Ливані та що немає потреби збільшувати чи іншим способом посилювати контингент морських піхотинців, який нараховує тепер 1,200 вояків.

Президент Роналд Реген, який перебуває тепер у Каліфорнії на вакаціях, а також інші високі особи Адміністрації були „поражені та пригнічені" вісткою про смерть двох американців. Офіційні особи підозрівають, що Сирія і Совєтський Союз відповідальні в певній мірі за виникнення боїв.

Бої розпочалися тоді, як частини ливанської армії намагалися зайняти частину південного Бейруту, який дотепер був під контролею мусулманських шиїтів, членів лівої міліції Амаля, яка ставить сильний опір ливанській армії вже від неділі.

Танцювальна група „Одеса" виступить у Вунсакеті

Вунсакет, Р.А. — В неділю, 11-го вересня ц.р., українська православна церква св. Михаїла у Вунсакеті, Род Айленд, влаштовує зразу після Святої Літургії, продаж печива.

У неділю, 18-го вересня, відбудеться виступ танцювальної групи „Одеса" під керівництвом Томи Чагарина і Наталії Михалюк; музичний директор і акомпаньятор на акордеоні — Алекс Худолій. Ця група недавно відбула двотижневий практичний семінар танців Петра Марунчака на Союзівці. Виступ „Одеси" спонзорує молодь, зорганізована при церкві св. Михаїла у Вунсакеті. Концерт відбудеться на церковній площі в Іст Бриджвотер, Масс. Прибуток з цієї і подібних імпрез йде на оплату перебування на Союзівці під час двотижневого семінару танців П. Марунчака.

На зимові місяці в плянах церкви св. Михаїла — влаштувати в січні 1984 року концерт в день української незалежности, а в лютому забаву, на якій гратиме оркестра Алека й Дорка.

АМЕРИКАНСЬКІ ВЧЕНІ ЗАХИЩАЮТЬ А. САХАРОВА

Вашінгтон. — Група американських вчених, між ними три лавреати Нобелівської премії, написали листи до генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Юрія Андропова, а також до президента Академії Наук СССР А. Александрова з проханням дозволити академікові Андреєві Сахарову і його дружині Єлені Боннер переїхати до Москви на лікування і дозволити йому науково працювати.

Прохання підписали 38 американських вчених, які звертають увагу совєтським речникам, що здоров'я А. Сахарова дуже погіршилось від часу його ізоляції і це викликає турботу багатьох вчених світу.

Діячі американського наукового світу думають, що поведінка совєтських чинників з А. Сахаровим дуже утруднює співпрацю науковців Заходу з науковцями у Совєтському Союзі.

Колишні лідери обмірковують політичну ситуацію

Вейл, Кольорадо. — Незвичайна зустріч колишніх лідерів, які змушені були покинути свої високі пости в наслідок поразки на виборах, зібралися в цій американській місцевості в кінці цього тижня, щоб розглянути становище в світі та перехідну вартість політичної влади.

В одному місці колишній канцлер Західньої Німеччини Гельмут Шмідт, сидячи між чотирма іншими головами держав чи урядів, жартома сказав: „Те що ми представляємо тут — це прекрасний досвід: змову колишніх світових лідерів. Але дякувати Богові, жадний з нас не має сили вже більше щонебудь зробити".

Крім Шмідта, який керував політикою Західньої Німеччини, поки не програв у виборах минулого року, в зустрічі взяли участь в гірському домі колишнього президента ЗСА Джералда Форда колишній президент Франції (з 1974 по 981) Валєрі Жіскар д'Естен, колишній прем'єр-міністер Британії (1976 по 1979) Джеймс Каллаген і колишній прем'єр-міністер Австралії на протязі восьми років, поки не програв у виборах у березні цього року, Малколм Фрейзер.

Між іншим ці п'ять колишніх керівників управляли великою частиною світової промисловости в 1970-их роках. Вони панували в період так званого віку крайніх напружень: в період, який наступив після нафтового потрясення, енергетивної кризи і В'єтнамської війни. Разом у Вейл вони згадували про минуле, журилися сучасним і роздумували над майбутнім.

Колишні лідери прибули до Вейл на запрошення Форда взяти участь у трьохденних нарадах з приблизно 100 економістами, дипломатами, політичними особистостями і керівниками промислових корпорацій.

Ці лідери обговорювали крихку природу влади із зрозумінням, яке можуть мати лише ті, хто був при владі.

Наприклад, в суботу вони говорили про проблеми світу і як вони полагоджували б їх. Коли спитали Жіскара д'Естена, яке почуття у тих, що позбулися влади, він відмовився відповісти, але потім відкликав одного репортера на бік і сказав: „Яке почуття? Таке саме, як ви напишете щось, а цього ніхто не хоче друкувати".

Метою зустрічі було визначити довготермінові напрямні світової політики. Але підсумувавши вислови всіх попередніх президентів і прем'єр-міністрів на цьому форумі впродовж трьох днів, можна звести до таких основних проблем: занепокоєння великим дефіцитом бюджету Адміністрації президента Роналда Регена, затурбованістю в Центральній Америці, повільним поступом переговорів про контролю над озброєнням і зв'язки з Совєтським Союзом.

НАСТУП НОВІТНЬОЇ ВАЛУЄВЩИНИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

ТАЄМНІ ПОСТАНОВИ ЦК КПСС І РАДИ МІНІСТРІВ ТА МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ СССР ВИЯВЛЯЮТЬ ХВИЛЮ РУСИФІКАЦІЇ УКРАЇНИ

Ню Йорк, Н. Й. (Пресова Служба ЗП УГВР). — З України одержано поширені в самвидаві офіційні документи народовбивчої політики Москви, які вже тепер на Україні називають новим „валуєвським законом". Ці документи доказують, що російські шовіністи намагаються під паравaном т. зв. поширення і вдосконалення вивчення російської мови, зовсім витіснити українську мову з громадського життя в Україні та знищити національно-культурну і політичну самобутність української нації. Таку саму долю вони готують також іншим неросійським народам.

Мова йде про таємну постанову ч. 473, яку 26-го травня 1983 року прийняв ЦК КПСС і Рада міністрів СССР під назвою „Про додаткові заходи для удосконалення вивчання російської мови в загальноосвітніх і учбових закладах союзних республік", та про наказ у тій самій справі міністерства освіти СССР ч. 63 від 7-го червня 1983 року. Цю постанову і наказ Москва розіслала до центральних комітетів та урядів союзних республік СССР, отже також до Києва. Виконуючи це московське доручення, київські вислужники Москви видали 10-го червня 1983 року власну постанову ч. 268 ЦК компартії України і Ради міністрів УССР та постанову колегії міністерства освіти УССР від 29-го червня ц.р.

Варто пригадати, що ці нові документи наступу комуністичної Москви на душу українського народу, передусім на його молодь, появляються точно в 120-ті роковини також таємного циркуляра царського міністра Петра Валуєва, який 20-го липня 1983 року заборонив видавати наукові праці і книжки для українського народу українською мовою, обманливо посилаючись на те, що, мовляв, „більшість малоросів самі вельми грунтовно доводять, що ніякої малоросійської мови не було, нема і бути не може". Відомо, що життя жорстоко посміялося над Валуєвим. Треба сподіватися, що життя посміється також над валуєвими андроповського типу та над їхніми ленінсько-сталінськими, хрущовськими та брежнєвськими попередниками, які вже понад 65 років намагаються вбити живе українське слово та мови інших неросійських народів СССР.

Своїм змістом всі згадані постанови й накази подібні до інших численних публічних і таємних постанов, доручень та наказів у справі т.зв. поширення російської мови в Україні та в інших неросійських республіках СССР. Проте русифікаційні засоби, що їх пропонується в цих найновіших документах, є куди ширші, детальніші та всебічніші. Тут наявно виявляється підневільне становище української та інших неросійських мов, шкіл, потоптання їхнього права на вільний розвиток, а водночас випинається зверхня імперська роля російської мови, російської школи, російських учителів, студентів і учнів. Тим усім, хто працює в Україні для поширення російської мови, для русифікації українських шкіл, для нищення душі української дитини, надаються спеціяльні привілеї, стипендії, окремі гуртожитки, наукові лябораторії, гарантується осягнення вищої освіти, відкривається шлях до аспірантури, до матеріяльного добробуту й особистої кар'єри. Для здійснення цього широко задуманого пляну призначаються потрібні державні кошти.

Згідно, з згаданими постановами, фонди забезпечуються також для збільшення тиражу і числа видань російською мовою шкільних підручників, публікацій різних проффільмів, для підвищення кваліфікацій і перевишколу кадрів та інше. Немає сумніву, що всі ці заходи будуть здійснюватися коштом і зі шкодою для українців та інших не-росіян, коштом їхніх мов, наукових закладів, видань. Словом — у відношенні до них все далі посилюватиметься російська політика грубої дискримінації. Вже сьогодні в деяких автономних, а то й союзних республіках СССР навчання в школах на ділі ведеться тільки російською мовою. З другого проте боку, сьогодні вже відомо також у сторонньому світі, що ця обскурантська політика Москви по-

(Продовження на ст. 3)

СОЮЗІВКА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО СВЯТА ДНЯ ПРАЦІ

„Чорноморські козаки".

Юліяна Осінчук.

Джой Бриттан

Ліда й Зіна Джуси.

Танцювальний ансамбль „Сизокрилі".

Союзівка. — На цій оселі УНСоюзу в Кетскильських горах на кінець довгого кінця тижня, з нагоди Дня Праці — 2-го, 3-го й 4-го вересня заповідається незвичайна різноманітна програма.

Почнеться програма у п'ятницю, 2-го вересня, в 8:30 год. вечора в залі „Веселка" концертом „Чорноморських козаків" та співачок — Ліди та Зіни Джусів. Наступного дня, у суботу, 3-го вересня, в 8:30 вечора в концерті виступить, вперше на Союзівці і вперше на сході Америки, співачка з Лас Вегесу Джой — „Потіха" — Бриттан. Крім неї, у концерті виступить також молода піяністка Юліяна Осінчук.

У неділю, 4-го вересня, концерт відбудеться під відкритим небом. Виступатимуть в ньому „Чорноморські козаки" та Ліда й Зіна Джуси. У вечорі того ж дня в год. 8:30 — знову концерт, участь в якому беруть Джой Бриттан і „Сизокрилі" — Рома Прийма-Богачевська, хореограф. Конферансьє Аня Дидик.

На протязі трьох днів — п'ятниця, субота та неділя — в 10-ій год. щовечора будуть забави, на яких гратимуть: у п'ятницю оркестра Аліка і Дорка; у суботу оркестри „Темпо" та „Водограй", а в неділю — гратимуть „Темпо" й оркестра Аліка та Дорка.

На кортах Союзівки Карпатський Лещатарський Клюб у Ню Йорку влаштовує з доручення Спортової Централі Америки й Канади тенісові та плавацькі змагання в днях 2-го, 3-го, 4-го і 5-го вересня. Тенісові змагання розпочнуться у п'ятницю, 2-го вересня, й закінчаться у суботу. Міжкрайові плавацькі змагання за першості УСЦАК та за трофеї і нагороди почнуться у суботу в 11-ій год. вранці. Тенісові змагання проходитимуть за індивідуальні першості УСЦ Америки й Канади на 1983 рік та за чаші УНС, Союзівки, „Свободи", „Українського Тижневика" та Марії Душник.

В АМЕРИЦІ

ПОПУЛЯРНІ „ЛЕКЦІЇ ПЛАВАННЯ" для немовлят в Америці, про які так „дзвонять" засоби масової інформації, особливо телевізійні станції (бо це чарівна картина: кількамісячні діти, які не вміють ще ходити, а вже є „чемпіонами" плавання), дістала перше попередження з боку речників медичної професії. Рапорт у „Pediatrics", журналі-офіціозі Американської Академії Педіятрів, звертається до батьків таких плавців-дітей, щоб дорослі пильнували немовлят від ковтання води в басейні, яка може спричинити конвульсії і „затруєння водою". Рапорт радить батькам уникати таких програм плавання, де навчають малих нуркувати, а і взагалі припинити лекції, якщо дитя ковтнуло чимало води з басейну.

ЩОБ ПОЛЕГШИТИ ЖІНОЦТВУ життя, особливо пошуки праці, а тим, що вже працюють, подати найпотрібніші відомості про права працюючої жінки, Жіноче бюро при Департаменті праці у Вашінгтоні видало брошуру „A Working Woman's Guide to Her Job Rights", про всі права працюючої жінки. Брошуру можна набути, висилаючи чек на 4.50 дол. і пишучи на адресу: Consumer Information Center, Department 130L, Pueblo, Colo. 81009.

ПЕРЕСІЧНО В АМЕРИЦІ всі працюючі дістають річну підвишку платні в розмірі 6.8 відсотка, згідно з приватним бюром таких обчислювань компанії Сібсон в Прінстоні, Н.Дж. Але після перераховування зросту інфляції, ця підвишка всього становить 3.3 відсотка чистого „прибутку".

ПОДАТКОВИЙ УРЯД (IRS), щоб виловити хронічних наплатників податків, буде вживати компютор з такими відомостями про цих неплатників: їхній життєвий стиль; адреса, де він чи вона проживає, як довго живе там, і яке авто така родина чи особа має. Ці дані даватимуть Федеральному податковому урядові приватні торговельні компанії (в яких клієнт-покупець має кредитову картку чи картки), телефонні компанії, Бюро автових ліценцій та Бюро перепису населення. Такі дані дадуть можливість IRS тягнути злісних неплатників податку до фінансової відповідальности. Якщо цей плян буде успішний, тоді IRS застосує подібний плян для „ловитви" тих платників податку, які платять, але не все те, що з них належиться.

ЗГІДНО З ВПЛИВОВИМ і авторитетним медичним журналом „Медичний Журнал Нової Англії" треба брати одну аспірину денно для серцевиків, які мають так звану „непостійну ангіну" серця (сильну біль в грудях, яка передує серцевій атаці). Це допоможе уникнути такої серцевої атаки взагалі. Коли 625 пацієнтів із серденчою ангіною в 12 шпиталях Ветеранської Адміністрації по усій країні заживало протягом 12 тижнів одну таблетку аспірини денно, у цій групі хворих зменшилася кількість серцевих атак більше ніж вдвічі, порівняно з такою ж групою пацієнтів, але без ліку аспірини.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКІ КЕРІВНИКИ закликали в неділю, 28-го серпня, приспішити розвиток нової передової технології та скоріше впроваджувати її в життя, заявляючи, що життєвоважливим є наздогнати в цій ділянці Захід. Спеціяльною постановою совєтський уряд зобов'язує фабрики і заводи розширювати дослідницьку роботу і заявляє, що будуть зроблені відповідні заходи забезпечення швидшого обміну технічної інформації і знань в межах країни. Постанова також повідомляє, що, починаючи з 1985 року, будуть введені спеціяльні нагороди до 50,000 карбованців за винаходи або пляни впровадження нової технології. Спеціяльно підкреслюється в постанові, що питання технології є життєвоважливим тому, що вона є „основною ділянкою змагання між соціялістичною і капіталістичною системами". Західні експерти говорять, що технологічна пропасть між Совєтським Союзом і Заходом постійно збільшується.

ПОВСТАНСЬКІ ДЖЕРЕЛА в Етіопії говорять, що в неділю, 28-го серпня, етіопські повстанці звільнили десять швайцарських громадян, яких вони затримували понад місяць. Уряд Етіопії не підтвердив покищо того, що швайцарці прибули живі та здорові. Шість захоплених швайцарців належали до приватної організації, яка займається опікою над сиротами. Їх захопили 3-го серпня під час нападу повстанців на північноетіопську провінцію Волльо.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ повідомили в неділю, 28-го серпня, з Західнього Берліну, що дві особи з так званої групи зелиних перелетіли на повітряній кулі до Східньої Німеччини, а потім їх повернули до Західнього Берліну. Політ був зроблений у підтримку заклику до ЗСА, Франції, Британії і Совєтського Союзу приступити до переговорів про заборону будь-якого випробування ядерної зброї.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ повідомляють зі столиці Гондурасу Тегусігальпи, що туди прибув у неділю, 28-го серпня, спеціяльний посланець президента Роналда Регена до Центральної Америки Ричард Стовн. Це його перша зупинка в новій південноамериканській подорожі, в яку може війти друга зустріч з опозиційними лідерами Сальвадору. „Моєю загальною ціллю є заохотити і допомогти країнам, які охоплені процесом переговорів, початих групою Контадора. Я обговорюватиму цей процес з президентами, прем'єр-міністрами і міністрами закордонних справ усіх дев'ятьох країн або і з ще більше, якщо позволить на це час", — сказав посланець Стовн.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Чорний Вашінґтон

У суботу, 27-го серпня ц. р., відбулася у Вашінґтоні маніфестація, що її поліція обраховувала на півмільйона осіб. Величезну більшість становили тут чорні, які з'їхалися туди з усіх стейтів Америки, ба навіть деякі з інших континентів. Маніфестація була переведена у 20-ті роковини подібного велетенського зібрання муринів, яке відбулося докладно 20 років тому. Тоді-то найбільш популярний лідер муринського руху за рівні права Мартін Лютер Кінґ виголосив промову, що він мав „сон", чи „мрію", що запанували в Америці мир, справедливість і рівність рас. 4-го квітня 1968 року застрілив Кінґа білий ненависник чорних — Джеймс Ерл Рей, який відсиджує досмертну в'язницю. 39-літній Мартін Лютер Кінґ став для всіх чорних півбогом, символом боротьби за їхні права і вони від років заходяться, щоби день його народин проголосити в Америці, як обов'язкове державне свято. Вдова по ньому, Коретта, перебрала неначе духову спадщину — стала теж головним промовцем на цьому велетенському зібранні в минулу суботу у Вашінґтоні.

Маніфестація була мирна, спокійна, поліція арештувала тільки злодіїв, які користали з юрби й заколоту, щоби нишпорити присутнім по кишенях. Начальним гаслом маніфестації було: „Мир, праця, свобода". Але під цим гаслом підписуються всі громадяни Америки і, мабуть, всі люди у вільному світі. На тих півмільйона маніфестантів складалися теж не тільки чорні звеличники миру, праці і свободи, але й гомосексуалісти, всі „ліві" пропаґатори одностороннього роззброєння Америки, ба навіть члени організації охорони звірят. В одному американському коментарі можна було вичитати, що ця імпреза подобала радше на велетенський пікнік, як на якусь політичну демонстрацію. Політичний характер цій демонстрації намагалися надати опозиціоністи супроти Уряду Реґена. Гарні гасла були окутані поволокою демагогії. Учасники були противники Реґена, між ними всі ці демократичні діячі, які вже проголосили свої кандидатури на президента у виборах, що відбудеться наступного року, як і всі потенціяльні кандидати. Один із тих потенціяльних кандидатів був мурин, чорний пастор із Чикаґо Джессі Джексон. Його заява, що він, мабуть, буде кандидувати на президента, викликала бурю оплесків і підбадьорливі голоси десятки тисяч присутніх. Можна здогадуватися, що демократичні кандидати на президента з колишнім віцепрезидентом Волтером Мондейлом на чолі, прийняли цю заяву чорного колеґи-суперника радше з переляком, як із вдоволенням, бо коли б дійсно якийсь чорний, популярний серед своїх расових побратимів, діяч кандидував на президента, то відібрав би демократичному кандидатові стільки голосів, що напевно виграв би республіканець.

Привезли маніфестантів до Вашінґтону три спеціяльні поїзди, сотні автобусів, і тисячі особових та вантажних авт. Чорні промовці казали, що вони хочуть заманіфестувати свою силу і дістати від такого масового зібрання новий поштовх до свого активізму. Однак насправді ця маніфестація матиме такий сам малий вплив на хід подій, як його мала первісна з-перед двадцяти років. Виступав там з промовою і один з провідних партизанів в Ель Сальвадорі, який критикував уряд Реґена за його політику супроти Центральної Америки. Число півмільйона маніфестантів чи демонстрантів може на перший погляд імпонувати. Але у місті Вашінґтоні, столиці ЗСА було — за офіційною статистикою — у 1980 році кругло 640,000 мешканців, з того 456,000 чорних. Тому посадником Вашінґтону є тепер чорний, який вітав маніфестантів в офіційному характері господаря. Можна здогадатися, бо бодай половина чорних мешканців Вашінґтону прийшла на маніфестацію — отож число прибулих, хоч усе ще імпонуюче — кругло чвертьмільйона осіб — доповнило автохтонів Вашінґтону.

У суботу, 27-го серпня, столиця З'єднаних Стейтів геть почорніла. Але расова проблема в Америці на наших очах перестає бути проблемою ворожнечі рас. Щораз виразніше видно, що це насправді проблема різниці у сприйманні культурного й цивілізаційного поступу. Коли кілька наступних чорних поколінь перейде почерез народні й середні школи і значно збільшиться число високоосвічених чорних професіоналів — не стане взагалі расової проблеми. Тепер чорні в масі почувають себе покривдженими. Знаємо з досвіду, що вони в дечому радше упривілейовані, як покривджені. Існує в різних державних і приватних установах „ключ", щоб в першу чергу приймати на працю кольорових, а не білих. Америка „чорніє", бо відсоток чорних у відношенні до білих — тепер коло 10 відсотків, 25 мільйонів чорних, зростає в наслідок більшого природного приросту. Покищо це теорія. У практиці — білі вибрали в Чикаґо чорного посадника. Є вже чорний генерал, буде чорний астронавт і чорні існують в обох керівних партіях.

Іван Боднарук

ЮРІЙ КУЛЬЧИЦЬКИЙ І ЙОГО РОЛЯ В ОБЛОЗІ ВІДНЯ

Щоб піднести духа населення, комендант оборони загроженого Відня граф Штаремберґ звернувся з відозвою до мешканців міста, в якій закликав їх мобілізувати всі сили на рятунок. У відозві згадувалася успішна оборона Відня в 1529 році. Тоді місто облягав Сулейман II, дружиною якого була захоплена в полон українка з Рогатина Настя Лісовська, звана Роксоляною. Відень був відрізаний від світу і треба було якимсь способом повідомити команду християнських військ, які йшли на допомогу, про критичну ситуацію столиці. Це важке завдання виконав уродженець села Кульчиць коло Самбора, Юрій Франц Кульчицький.

Йому запропонували пробратись крізь турецький обоз до табору князя Карла Льотаринського й передати важливі відомості про координацію дій проти ворога. Вночі 13-го серпня 1983 року Кульчицький у дощову погоду, ризикуючи життям, і одягнений по-турецьки, вийшов із обложеного Відня. Він 15-го серпня повідомив князя Льотаринського про важке становище міста і з відповідними листами серед небезпечних пригод досвіта 17-го серпня дібрався до Відня. Подвиг Кульчицького мав вирішальне значення для розгрому турецької потуги.

Кульчицький був це українець-купець, що жив тоді у Відні. Капітан Андрій Лібенберґ повідомив графа Штаремберґа, що він уважає його за єдину людину, яка може дістатися до кватири князя Льотаринського й виконати доручене завдання. Він бо знав турецьку мову, звичаї турків, був відважний і здобув собі відповідний досвід у поведінці з людьми із Сходу в роках своєї купецької праці. Пішов він у небезпечну дорогу з листами, які мав передати князеві, і грамотою, яка на християнському боці мала забезпечити йому та його слузі сербові Михайловичеві підтримку. Вернувся щасливо на превелику радість мешканців Відня. Відтоді, за допомогою світляних ракет, місто мало постійний зв'язок з австрійським, польським і козацьким військом.

Вдячні віденці подарували йому весь запас кави, що її залишили розгромлені турки, й він заснував першу в Европі кавярню „Під голубою пляшкою". У 1885 році на розі будинку однієї з віденських каварень споруджено з бронзу пам'ятник, на якому відомий скульптор Пендль зобразив Кульчицького в турецькій одежі. Ім'ям Кульчицького названо вулицю в одному з районів Відня, а його подвигові присвячено чимало історичних досліджень і художніх творів. За рятунок Відня надано йому титул графа.

Кульчицький під час однієї сутички з турками потрапив у турецький полон, де вивчив турецьку мову та побут і звичаї східніх народів. Після звільнення з полону він спочатку працював, як перекладач турецької мови, у віденському торговельному об'єднанні, яке вело жваву торгівлю з країнами Близького Сходу. Ходив до народної школи в Кульчицях, юнаком вступив до запорізьких козаків.

Помер від туберкульози, маючи 54 роки. З великими почестями поховали його на цвинтарі св. Стефана у Відні.

У Відні на розі дому при Кольшіцкіґассе 2 і Фаворітенштрассе 64 в четвертій дільниці міста була колись „Ґранд каварня Цверіна ім. Кульчицького", яка вже давно не існує, але ще тепер на тому розі на висоті першого поверху стоїть бронзова статуя Юрія Франца Кульчицького, патріярха віденських каварняників. У лівій руці він тримає піднос з горнятками, а в правій турецький кавник, з якого наливає каву у горнятка. На обличчі Кульчицького типові козацькі вуси.

За почином Кульчицького поставали нові каварні не лише у Відні, але і в цілій Австрії, а далі і в Европі.

А. Курдидик

Пам'ятка ювілею: новий портрет о. М. Шашкевича

З кожної великої події, акції чи імпрези повинна б залишитись на довгі роки якась тривала пам'ятка, — і це мав на увазі Ювілейний комітет 140-ліття з дня смерти о. Маркіяна Шашкевича, створений з ініціятиви Інституту-Заповідника його імени у Вінніпеґу. Завдяки заходам цієї науково-культурної установи маємо новий портрет Пробудника Галицької землі, і наші установи та численні прихильники Великого о. Маркіяна напевно з радістю його придбають.

Новий портрет о. Маркіяна Шашкевича — своєрідна мистецька картина. Портрет виготовив відомий і заслужений мистець Роман Коваль, що вже давно ввійшов у реєстр передових діячів української образотворчої культури та постійно збагачує її новими творами, — в останньому часі великими мозаїчними композиціями церковного стінопису (Вінніпеґ, Трансакона, Едмонтон і інші). Портрет зберігався великим полотном у золотих рамах на почесному місці в будинку Рідної Школи ім. Шашкевича у Вінніпеґу, в нашій чи не найстаршій такій шашкевичівській установі на цьому континенті, яка й подбала про мабуть перший пам'ятник о. Маркіяна, тепер підкреслений і офіційно, — схваленим управою міста Вінніпеґу „Парком Маркіяна Шашкевича". Портрет робить на кожного, хто бачив його у згаданій Рідній Школі ім. Шашкевича, незабутнє враження, — тільки мистець формату Р.Коваля вмів схопити кольорами й лініями всю символічну велич і трагічність Великого пробудителя Галичини. Це враження не обмежити до однієї, хоч і як пам'яткової залі, де і приміщений Інститут-Заповідник ім. о. М. Шашкевича, а передати його всій українській спільноті — давно вже було ідеєю й бажанням Інституту.

Зреалізувати це бажання вдалося щойно у зв'язку з 140-літтям смерти о. М. Шашкевича, яке Інститут-Заповідник з допомогою Ювілейного Комітету провів 12-го червня 1983 уроку у Вінніпеґу. Прекрасно, найкращою репродукційною технікою та в найбільш модерній друкарні виготовлено з тієї ж нагоди велику репродукцію портрета в сімох кольорах, на якій о. Шашкевич має інше як відоме досі оформлення. Ця репродукція зберегла ввесь приваб ориґіналу. Люксусовий папір, відповідні підписи з зазначенням 140-річчя з дня вічного спочинку о. Маркіяна як причини появи цього портрета, стонована й мистецька фактура й формат 12x18, для якого легко піднайти готові, звичайні чи вибагливі рами, та ціна (5 долярів) зроблять з цього нового видання портрета Маркіяна Шашкевича справжню прикрасу української установи чи приватного українського дому, тим більш такого дому, в якому ідеї Шашкевича: вірність своєму Богові, своїй землі і своїй мові, — мусіли б мати місце.

Інститут-Заповідник ім. о. М.Шашкевича цим виданням портрета зробив ще одне велике діло у своєму завданні зберігати і закріплювати культ Великого Маркіяна серед нашої спільноти у вільному світі.

У СПОРТІ ЦІЛЬ ТЕЖ ОПРАВДУЄ ЗАСОБИ

(Н.Н.). — Газета „Лос Анджелес Таймс" помістила кілька днів тому статтю про совєтський спорт та його закулісне життя. Газета говорить, що спорт в СССР, крім масової хвалебної статистики, якою захлинається совєтська пропаґанда, має ще і другу сторону, про яку совєтські джерела не тільки мовчать, але і яку старанно скривають.

Стаття цікава, і появилася вона тоді, коли на IX Пан-Американських ігрищах у Венесуелі переловлено ряд змагунів, які заживали заборонені стероїди.

Після повернення до Олімпійських ігрищ в 1952 році по 40-літній перерві, совєтських спортовців ловили на різних злочинах; вони обдурювали, крали, заводили бійки, були п'яними та робили інші ганебні вчинки, які совєтська пропаґанда приписує тільки спортовцям Заходу, особливо американським.

Тренерів і керівників спортових організацій в Совєтському Союзі, які не виконали поставлених перед ними завдань, звільняють з праці, або щезають вони зі сцени взагалі. Тих спортовців, які добиваються успіху, вважають чимось надзвичайним, малощо не героями, а успіхи і їх героїзм приписують постійному піклуванню комуністичної партії і совєтського уряду.

„Лос Анджелес Таймс" з цього приводу навіть цитує Леніна, який приділяв велику увагу спортові, що повинен виховати сильних і кмітливих будівників комунізму, тобто спорт повинен служити попереднім фізичним вишколенням до армії, перед якою стоять вже конкретні завдання завоювання світу не тільки для комунізму, але і для російської колоніяльної імперії перш за все. Спорт, таким чином, служить у Совєтському Союзі політичним цілям, через спорт ведеться підривна робота, хоч совєтська пропаґанда заперечує політизацію спорту в СССР.

Але повернемося до газети „Лос Анджелес Таймс", яка наводить приклади порушення спортової чести, правил спортової гри та кримінального кодексу совєтськими спортовцями. Ці приклади газета бере з совєтських джерел. Совєтські засоби масової інформації іноді публікують критичні матеріяли зі спортового життя. Там бачимо нарікання на слабий розвиток, наприклад, тенісу тому, що неможливо дістати відповідного спортового обладнання: ракети ломляться, м'ячики тріскають тощо. У футболі часто не вистачає добрих баз для тренування, спорядження. Часто пишеться в совєтських газетах про хуліганську поведінку так званих любителів футболу. На стадіонах під час футбольних зустрічей завжди поле оточене суцільним кільцем війська і міліції, яке відділяє поле від трибун глядачів, перед змаганнями і після них товпи п'яних „любителів футболу" допускаються різних хуліганських вчинків, пишуть совєтські газети.

В спортових газетах часто друкуються „розбори" негідної поведінки самих спортовців на грищах або в громадських місцях. Лише в 1981 році, як подає сама совєтська статистика, 153 спортовці-футболісти були здискваліфіковані та їм заборонено виступати в футболі, а 1,500 футболістам не дозволили грати певну кількість ігор за негідну поведінку на футбольному грищі, образу і фізичні побої суддів і противників. Трапляються випадки підкупства гравців, тренерів і цілих дружин.

Відомий напасник московської дружини „Торпедо" і член збірної СССР Стрельцов кілька років тому був засуджений за насильство, раніше допустившися інших злочинів, які совєтська преса прикривала з уваги на талант цього змагуна.

Поразка на змаганнях може бути також нищівною для спортовця, особливо для його тренера, як і якийсь важкий злочин. Наприклад, після футбольної зустрічі в Еспанії між польською і совєтською дружинами минулого року в турнірі за чашу світу з результатом 0:0 тренера Константіна Бєскова звільнили. А тренер збірної футбольної дружини Совєтського Союзу, який був перед ним, був також звільнений за те, що дружина СССР не зуміла закваліфікуватися до кінцевих ігор за чашу світу. Буває і так, що самі тренери або і вищі керівники самі готують якийсь підступ, а потім, після викриття шахрайства терпить спортовець або тренер. Наприклад на Олімпіяді в 1964 році в Токіо Тамара Пресс здобула першість у метанні кулею і диском, а її сестра Ірина здобула золоту медалю у п'ятиборстві. Але коли почали перевіряти стать жінок-спортовців, Совєтський Союз зняв „сестер" Пресс зі змагань і слід за ними загинув. Не відомо, чи „сестри" були братами чи братом і сестрою. Відомо, що Ірина мусіла щодня голити лице, а Тамара виглядала борцем тяжкої ваги

Інший випадок шахрайства трапився на чемпіонаті Европи в 1979 році, коли Надія Ткаченко здобула золоту медалю у п'ятиборстві, а Євгеній Міронов закінчив другим у метанні кулею. Потім вони мусіли віддати свої медалі, коли викрилося, що вони вживали підсилюючі ліки, власне стероїди.

Борис Оніщенко, старшина совєтської армії та „Майстер спорту", був викинутий з Олімпійських ігрищ у 1976 році в Монтреалі за намагання ошукати суддю і свого противника у фехтуванні, вживаючи шпагу, яка навіть без дотику противника сиґналізувала точки.

Газета „Лос Анджелес Таймс" подає ще цілий ряд інших прикладів шахрайства в совєтському спорті, ще більше таких прикладів із підмальованою і злагідненою інтерпретацією можна знайти в совєтській щоденній і спортовій пресі.

У всякому разі совєтські власті завжди і скрізь намагаються показати вищість своїх спортовців і свого спорту взагалі. Він повинен служити, згідно з настановами керівних органів, поширенню совєтських впливів за межами країни.

Чи скандал з фільмом „Ґанді"?

(К. М.) Недавно в Голівуді було проголошено премії за кращий фільм. Найкращим визнано фільм „Ґанді", який дістав кілька „Оскарів". Після проголошення конкурсу дехто почав гнівні протести. Чимало фільмових критиків були приголомшені рішенням жюрі.

Згідно з їхньою думкою, фільм-художньо слабий, з виразним політичним нахилом. Режисер показав Ґанді мало не ідеальною людиною XX століття, поборником миру, безсеребреником, людиною „не від світу цього", чудовим батьком тощо.

Але, коли фільм пішов на світовий екран, вибухнув чи не скандал. Вийшла ось у світ книга про життя Ґанді. Автор — професор політичних наук Ел Кедоур з Лонської школи економії. На основі студій про життя Ґанді, англійський професор проголосив: „Фільм Ґанді — величезна брехня".

Ось кілька відомостей з книги англійського професора. Ґанді ніколи, начебто не був пацифістом. Коли почалася війна між мусулманами і індусами, Ганді став по боці індусів і наказав, мовляв, вбити десять мусулманів за кожного вбитого індуса.

Ґанді начебто заборонив своїй жінці читати книги і вчитися. Відрікся від двох синів, один із них став невилікуваним алкоголіком. Ґанді під час Другої світової війни був немов би то ворогом жидів. Коли союзні війська були вже біля Берліну, Ґанді, — пише цей професор, — звернувся був до англійського уряду з проханням бути вибачливим до Гітлера. І цей миротворець радив жидам „покірно йти в ґазові комори". Це буде, отже, „колективне самогубство", яке покаже цілому світові мудрість жидів, — мав начебто твердити Ґанді.

Чому тоді фільм „Ґанді" дістав нагороди? За нагородою, здогадуються, стоять впливові кола, для яких Ґанді і досі ідол, якому треба кланятися. У тому теж автор бачить причину, чому захоплюється фільмом ліберальна інтеліґенція в Америці.

ЗІ СТАМБУЛУ, ТУРЕЧЧИНА, повідомили в неділю, 28-го серпня, що військовий уряд Туреччини останнім часом зробив цілий ряд заходів, які спрямовані на збільшення контролі над діяльністю журналів і преси взагалі перед виборами до парляменту, які мають відбутися в листопаді цього року. Власті військового стану в Стамбулі закрили впливову консервативну щоденну газету „Теркуман" на невизначений час, а такий самий крок проти центристської газети „Міллієт" скасований в суботу, але зате розпочали судову справу проти двох кореспондентів цієї газети Метіна Токера і Теомана Ереля.

Богдан Остап'юк

„ТЕРНОПІЛЬСЬКІ ТЕАТРАЛЬНІ ВЕЧОРИ" (1915-1917 рр.)

(Спогади сучасників)

Пишучи спогади про "Тернопільські Театральні Вечори", коли малим хлопцем я мав змогу оглядати майже всі вистави цього ансамблю, а сьогодні, користаючи з джерельних матеріялів про цей театр, — хочу насвітлити його прекрасний розвиток в умовах російської окупації та ролю, яку він відограв в культурному та політичному житті Тернополя. При цьому нехай ці рядки будуть скромною згадкою про мого вуйка Януарія Бортника, актора, режисера „Березолю", який разом з товаришами тернопільської гімназії Теофілем Демчуком, Мар'яном Крушельницьким, Володимиром Калином, Севастіяном Зубрицьким, ставили свої перші кроки на сцені „Тернопільських Театральних Вечорів" 67 років тому.

У той час, коли російські військові віділи з великими втратами війська здобули в 1915 році твердиню Перемишля вже менше форсували масами війська, і під напором австрійської контрофензиви, відступили на нові позиції, — почалась стабілізація фронту. Лінія фронту проходила у той час Серетом, Стрипою та Золотою Липою. Обидві воюючі сторони будували окопи-землянки, і не раз місяцями, а то й цілий рік, як це було під Озірною, не рухалися з місця... Каже латинська пословиця: „Inter arma silent musea" (в часі війни мовчать музи), але у нас було навпаки. Серед гуку гармат та клекоту скорострілів творилась стрілецька епопея. Героїчні подвиги Українських Січових Стрільців у боротьбі з вічним ворогом Москви, вкінці довели до відновлення нашої державности.

Тернопіль зайняли російські війська зараз у перших днях війни в серпні 1914 року. Багато мешканців нашого міста забрала австрійська влада до війська, включно з резервістами, з яких створено „Ляндштурм". Залишилося трохи молоді-студентів, які були ще замолоді до служби у війську, або яких з браку місця, чи пак обмеження, не прийняли до Леґіону УСС-ів у Львові. Лесь Курбас, автор театру „Української Бесіди" у Львові, що перебував тоді у своїх батьків у Старому Скалаті, переїхав жити до Тернополя. І саме з цих залишенців-студентів і декількох професійних акторів, створив Курбас у Тернополі театральний колектив. Після довгих клопотань в російській окупаційній адміністрації, він дістав дозвіл на відкриття цього театру. Не дозволено його, одначе, назвати українським театром, лише дано йому російську назву „Тарнопольские Театральные Вечора". Лесь Курбас, — згадує про нього у своїх спогадах Теофіл Демчук, — людина ніжна, з вищою освітою, при цьому ввічливий й вирозумілий, був тим цементом, що споював молоду театральну організацію. Він був директором, режисером, композитором, хормайстром та балетмайстром".

Виставою безсмертної п'єси „Наталка Полтавка" Івана Котляревського в залі кінотеатру „Світезь" 18-го жовтня 1915 року, розпочав театр свою мистецьку працю. Усі інші залі міста зайняли російські війська, і лише згодом став осідком „Тернопільських Театральних Вечорів" дім „Міщанського Братства" з його просторою залею та сценою, яка пам'ятала виступи таких корифеїв української сцени як Микола Садовський, Марія Заньковецька, Йосип Стадник, Іван Рубчак та інші. На сцені „Міщанського Братства" давала концерт наша найславніша оперна співачка Соломія Крушельницька. В 1911 році читав на цій сцені Іван Франко свого невмірущого „Мойсея". Адміністрація театру мала чимало клопоту з царською владою, яка забороняла друкувати афіші українською мовою. У той час арештовано о. кан. Володимира Громницького, пароха Тернополя та директора „Народної Торгівлі" Миколу Турина. Команда 6-ої Армії наказала всім авторам явитися в жандармерії, де відбулося списання протоколу з кожним автором. Перед кожною виставою треба було подавати текст афіші до цензури в канцелярії поліцмайстра.

При кінці березня 1916 року виїхав Лесь Курбас до Києва, де вступив до театру Миколи Садовського, тоді керівником „Тернопільських Театральних Вечорів" став Микола Бенцаль, а адміністратором Теофіл Демчук. До управи театру увійшли ще Володимир Калин та Ярослав Сеньків. Управа виготовила статут, який підписали всі члени театру та взяли на себе відповідальність за його долю. Влітку 1916 року вступив до театру Мар'ян Крушельницький, Микола Стрільчик і відома акторка Антоніна Осиповичева. Театр організовано на засаді паїв, і він переживав золоті часи. Вистави відбувалися чотиришість разів у тижні. Пересічно заробляли актори 300 рублів місячно! (на той час були це великі гроші). Дізнавшись про те, що в Чорткові перебуває Іван Рубчак, управа театру заанґажувала його та перевезла до Тернополя разом з частинно врятованою ґардеробою театру „Української Бесіди", яку захопила російська влада у Борщеві.

Згодом зорганізовано в театрі добру оркестру під управою Атермана, де першу скрипку грала скрипачка Реслерова. Ця оркестра разом з хором, майже кожного дня перед полуднем відбувала свої проби, і тому всі вистави, у яких брала участь оркестра, проходили з великим успіхом. Під час антрактів грала оркестра в'язанки народних пісень, або легку музику, чим уприємнювала час публіки. Театр відвідували не лише українці, поляки та жиди, але теж військо. Звичайно бальков був набитий солдатами, а два перші ряди на залі були зарезервовані для російської адміністрації та старшин, серед яких дуже часто не бракувало наших земляків з-над Дніпра, які зі захопленням оплескували гру наших акторів.

До складу театру „Тернопільських Театральних Вечорів" належали такі актори: Лесь Курбас, Володимир Наливайко, адміністратор, Микола Бенцаль, Іван Рубчак, Теофіл Демчук, Мар'ян Крушельницький, Володимир Калин, Януарій Бортник, Ярослав Сеньків, Микола Стрільчик, Леонід Міхенко, Володимир Бурбела, Фавст Лопатинський, Микола Задорожний, Микола Шустакевич, Юліян Ходорівський, Пилип Басса, Теодозій Ковальський, Севастіян Зубрицький, Віктор Супінський, Адам Гарасимович, Хруповський (імени не пригадую), Іван Чубатий, Петро Вацик та інші, яких годі пригадати. До жіночого театрального ансамблю належали: Марія Чернявська-Костева, Теодозія Бенцаль (перша жінка Бенцаля), Фільомена Лопатинська, Ганна Юрчакова, Антоніна Осиповичева, Льоня Будзинська, Марія Калин (сестра Володимира), Ольга Ковальська, сестра Теодозія, Ольга Волинець, Тетяна Голуб, Стефанія Брояківська, Ганна Бабій, Ганна Брояківська, Марія Крумпівна, Ольга Василишин (опісля заміжня Басса), Августа Наївна (опісля заміжня Хома) та інші.

У 50-РІЧЧЯ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ: ЗГАДАЙМО САМІ ТА ПРИГАДАЙМО ІНШИМ ЦЮ НАЙБІЛЬШУ ТРАГЕДІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТА НАЙБІЛЬШИЙ ЗЛОЧИН ЙОГО КОМУНО-МОСКОВСЬКОГО ОКУПАНТА НАШОЮ МАСОВОЮ УЧАСТЮ У ВЕЛИКІЙ ДЕМОНСТРАЦІЇ ТА МЕМОРІЯЛЬНОМУ КОНЦЕРТІ У ВАШІНҐТОНІ В НЕДІЛЮ, 2-го ЖОВТНЯ!

Наступ новітньої...

(Продовження зі стор. 1)

роджує постійне зростання опору неросійських народів, зокрема українського.

Подаємо насамперед повний текст „Постанови колегії міністерства освіти УССР" від 29-го червня 1983 року. У ній, як згадано вже, „колегія" доручає виконання в Україні постанови ЦК КПСС і Ради міністрів СССР про дальшу русифікацію шкіл України та „поширення" російської мови і науки в школах України. Вслід за цим наводимо текст „Додаткових заходів", в яких перелічені численні засоби, що їх треба провести в життя за дорученням Москви. Цей другий документ не закінчений, проте це аж ніяк не зменшує його зловісного характеру.

* * *

„ПОСТАНОВА КОЛЕҐІЇ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ УРСР (Не для преси. Тільки для службового користування). 29 червня 1983 року. Протокол ч. (нечітко).

Про додаткові заходи по вдосконаленню вивчення російської мови в освітніх школах і педагогічних навчальних закладах Української РСР.

У світлі постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР від 10 червня 1983 року, ч. 268, 'Про організацію виконання в республіці постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 26 травня 1983 року, ч. 473', 'Про додаткові заходи по вдосконаленню вивчення російської мови в освітніх школах і інших навчальних закладах союзних республік' і відповідно наказу Міністерства Освіти СРСР ві 7 червня 1983 року, ч. 63, Колеґія Міністерства Освіти УРСР постановляє:

1. Додаткові заходи по удосконаленню вивчення російської мови в загальноосвітніх школах, педагогічних навчальних закладах, дошкільних і позашкільних установах республіки затвердити (додаток).

2. Управління і відділи Міністерства Освіти УРСР, Науково-дослідні інститути (НДІ) педагогіки УРСР, НДІ психології УРСР, обласні, Севастопільський міський відділ народної освіти, Київське міське управління народної освіти, Центральний, обласний, Київський і Севастопільський міські інститути удосконалення учителів (ІУУ), ректорів, педінститутів і директорів педучилищ зобов'язати безумовно виконати намічені заходи для піднесення ефективности вивчення і навчання російської мови в школах, педагогічних навчальних закладах, дошкільних та інших навчально-виховних установах.

Ужити всіх заходів, щоб вільне володіння російською мовою нарівні з рідною стало нормою для молоді, яка закінчила середні навчальні заклади, громадським обов'язком кожної молодої людини.

3. Обласні, Севастопільський міський відділ народної освіти, Київське міське управління народної освіти, ректори педінститутів і директори педучилищ повідомляють про хід виконання постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР, а також даного рішення колегії Міністерства Освіти УРСР до січня 1984 і 1985 року.

4. Контроль над виконанням постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР, а також даного рішення колеґії, підготовку відповідної інформації для ЦК КП Компартії України і Ради Міністрів УРСР в січні 1984 і 1985 року надається заступникові міністра тов. Тараненкові В. Е.

Підписи: ..."

* * *

„Затверджено рішенням Колегії Міністерства Освіти УРСР
29 червня 1982 року.
ДОДАТКОВІ ЗАХОДИ
по удосконаленню вивчення російської мови в загальноосвітніх школах, педагогічних навчальних закладах, дошкільних і позашкільних установах республіки.

1. Довести до відома зміст постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР 'Про організацію виконання в республіці постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 26 травня 1983 року ч. 473', 'Про додаткові заходи по удосконаленню вивчення російської мови в загальноосвітніх школах й інших навчальних закладах союзних республік' кожному педагогічному колективові шкіл й інших навчально - виховних закладів з неросійською мовою навчання, колективам інститутів удосконалення вчителів і методичних кабінетів, педагогічним навчальним закладам і науково-дослідним інститутам

Забезпечити організаційно-педагогічну й ідейно-політичну роботу по дальшому поліпшенню вивчення російської мови в навчальних закладах системи народної освіти УРСР, маючи на увазі, що вільне володіння російською мовою на рівні з рідною стає об'єктивною конечністю і потребою кожного громадянина, служить дальшому закріпленню дружби й братерства народів СРСР, розвиткові і зміцненню матеріяльного і духовного потенціялу радянського народу.

Управління шкіл, педагогічних навчальних закладів, дошкільних закладів, виховної роботи, Центральний ІУУ, НДІ УРСР, обласні, Севастопільський міський відділ народної освіти, обласні та міські НДІ, ректори педінститутів, директори педагогічних училищ.

2. До 15 вересня 1983 року розробити конкретні заходи і продумати завдання по дальшому поліпшенню вивчення і навчання російської мови в загальноосвітніх школах, педагогічних інститутах і училищах, дошкільних та інших навчально-виховних закладах з українською, молдавською, угорською і польською мовами навчання на засіданнях педагогічних рад, вчених рад інститутів, серпневих (1983 року) вчительських конференціях, засіданнях колегій і рад відділів народної освіти.

Обласні, Севастопільський міський відділ народної освіти, Київське міське управління народної освіти, інститути удосконалення вчителів, ректори педінститутів, директори педучилищ.

3. До 1 серпня 1983 року в усталеному порядку ввести корективи в навчальні пляни загальноосвітніх шкіл і педагогічних училищ з неросійською мовою навчання з метою поліпшити навчання російської мови.

Починаючи від 1964 року, в міру створення потрібних умов, при навчанні російської мови й літератури ділити в школах і педучилищах з неросійською мовою навчання клясів і групи, більші ніж 25 учнів, на дві підгрупи.

Управління шкіл, педагогічних навчальних закладів, планово-фінансові.

4. Удосконалювати мережу загальноосвітніх шкіл з російською мовою навчання для повного задоволення потреб населення.

Забезпечити беззастережне поширення мережі шкіл і класів з поглибленим вивченням російської мови й літератури (рішення колегії Міністерства Освіти від 31 жовтня 1978 року, ч. 115). Впродовж 1984-1985 років створити в кожному місті і районі, де існує національний склад учнів, школу (класи) з поглибленим вивченням російської мови. Краще використати досвід організації середніх навчальних закладів з навчанням у них рідною та російською мовами.

У середніх і восьмирічних школах з молдавською, угорською і польською мовами навчання організувати від 1983-1984 навчального року факультативні заняття з російської мови й літератури для учнів 7-10 класів.

Управління шкіл, планово-фінансове, дошкільних закладів, обласні відділи народної освіти, Київське міське управління народної освіти.

5. Вжити заходів для піднесення рівня навчання і вивчення російської мови учнями загальноосвітніх шкіл з українською, молдавською, угорською і польською мовами.

Систематично передбачати в річних планах роботи міністерства, науково-дослідних інститутів, відділів народної освіти, інститутів удосконалення учителів, педагогічних навчальних закладів вивчення рівня викладів і якість знань учнів шкіл і педучилищ, студентів педінститутів російської мови й літератури. Результати вивчення розглядати на засіданнях колегій, рад, видавати відповідні накази і рекомендації.

Управління шкіл, педагогічних навчальних закладів, НДІ педагогіки УРСР, обласні, міські відділи народної освіти, інститути удосконалення учителів.

6. Удосконалювати форми і методи навчання російської мови дітей неросійської національности в дошкільних закладах і підготовчих класах шкіл. Згідно з новою програмою запровадити в 1983-1984 навчальному році навчання дітей російської мови в старших групах дошкільних закладів.

Для навчання дітей російської мови в дошкільних закладах, зокрема в сільських місцевостях, залучити, починаючи від 1983-1984 навчального року, вчителів російської мови, які не мають повного навчального навантаження, до загальноосвітніх шкіл.

До 1 червня 1984 року розробити рекомендації для вихователів дитячих садків і батьків по вивченню російської мови дітьми старшого дошкільного віку.

Управління дошкільного виховання, обласні, Севастопільський міський відділ народної освіти, Київське міське управління народної освіти.

7. Поширити науково-дослідну роботу по вивченню російської мови в школах і дошкільних закладах. Внести потрібні доповнення до 'Перспективного пляну важливіших досліджень педагогічних і психологічних наук в Українській РСР на 1981-1985 роки', передбачаючи опрацювання в 1984-1985 роках актуальних проблем теорії та практики навчання російської мови, зокрема посилення практичної спрямованості у вивчанні російської мови, взаємозв'язок у навчанні російської мови і рідної в національних школах, розвиток розмовної російської мови учнів, ефективних метод і заходів навчання російської мови в школах з українською, молдавською, угорською і польською мовами навчання.

НІД педагогіки УРСР. Інститут психології УРСР, педінститути.

8. Розробити до 1 листопада 1985 року перспективний план наукових досліджень для удосконалення форм і метод навчання російської мови й літератури в національних школах на 1986-1990 роки, звертаючи особливу увагу на такі проблеми, як методологічні основи навчання російської мови й літератури в загальноосвітніх школах, удосконалення ефективности лекцій російської мови й літератури, особливості навчання тих предметів у сільських школах, взаємозв'язок у викладанні російської та української мов й літератур, методика вивчення російської мови й літератури в школах поглибленого викладання цих предметів, теоретичні основи наукового комплексу російської мови для учнів національних шкіл, удосконалення змісту курсів, метод викладання російської мови й літератури в педагогічних вузах.

До 1 червня 1984 року вивчити питання про спільну розробку НІД педагогіки УРСР і АН УРСР комплексної міжвідомчої програми до 1990 року 'Вивчення російської мови як засобу міжнаціонального спілкування'.

Рада координації наукових досліджень педагогічних і психологічних наук в УРСР, керівництво педагогічними навчальними закладами.

9. Підготовити і провести в 1985 році республіканську науково-практичну конференцію: 'Російська мова — мова міжнаціонального спілкування, дружби і співпраці народів СРСР'.

До 1 лютого 1984 року подати план організації та проведення конференції.

НІД педагогіки УРСР, управління шкіл, дошкільного виховання, педагогічних навчальних закладів, ЦІУУ (Центральний інститут удосконалення учителів).

10 Перевести в 1984 році наради-семінари завідувачів кабінетами російської мови й літератури обласних інститутів удосконалення учителів, опорних катедр російської мови й літератури педінститутів і керівників дискусійних комісій, викладачів російської мови й літератури педагогічних училищ.

Управління шкіл, педагогічних навчальних закладів, ЦІУУ.

11. Забезпечити до кінця XI п'ятирічки викладання російської мови в школах з неросійською мовою навчання вчителями, які мають відповідну вищу педагогічну освіту. Раціонально використати для цієї мети випускників педагогічних навчальних закладів й існуючих учителів. Створити вчителям російської мови, які не мають закінченої вищої освіти, всі потрібні умови для піднесення рівня освіти шляхом заочного навчання в педагогічних інститутах і університетах.

До 1 жовтня 1983 року опрацювати пропозиції Держплану УРСР про поширення підготовки вчителів російської мови й літератури в педагогічних інститутах з тим, щоб до 1990 року забезпечити повне задоволення потреб в них шкіл і педучилищ.

Управління кадрів, пляново-фінансове, педагогічних навчальних закладів, обласні, міські, районі відділи народної освіти.

12. Забезпечити, почина-

(Закінчення на стор. 4)

Марширують добровольці...

У погідний серпневий недільний день зібралися побратими, колишні дивізійники, станиці Стемфорду, Бриджпорту, Ню Гейвену та їх рідня, й гості із усіх усюдів, на традиційний пікнік, що його від приходу на цю землю, уряджують на славній фармі побратима Влодка Березовського, у селищі Ґілфорд, Конн.

Не обійшлося це без засідань, нарад, приготувань і всяких заковик, що все нав'язуються, коли треба доконати якогось небуденного діла. Та коли на фарму вже саме у полудень з'явилася наша „братія", столи були заставлені наладованими харчами полумисками, а побіч струнко у рядах пишались пляшки солодких, „м'яких і твердих" напитків, а побіч бочивка пива та у цебрику різні роди вина, соди та всяки охолоджуючі напитки.

Господар пікніку побратим Іван Телюк, голова нюгейвенської станиці, розкладав крісла; Надя Лодинська, імпрезова референтка, накривала столи, а Богдан Антонишин запалював аж дві вогнежарки (ґрілли), щоб можна було припікати „франкфуртери" та „гамбурґери", поки засядуть до столів.

Фарма Влодка Березовського, так би мовити, „славна на ввесь світ", бо він у ЗСА, в Британії, Німеччині вславився своїм плеканням спеціяльного роду курей, за що на всіх виставках одержав трофеї—стяжки, жетони, вази і чаші, котрі побачите в його окремій кімнаті, або прочитаєте у нашій англомовній пресі. Він же— пасічник, продавець найкращого меду серед нас, продуцент медівки, а також садівник, в якого кожний з нас вважає собі за „гонор" купити пару бушлів різних порід. Сьогодні він залюбки оповідає своїм дітям і сусідам, як то він воював у рядах УПА, відтак Дивізії, як переживав всі славні події, що їх довелось йому перенести у „воєнній заграві".

О третій годині почалася офіційна частина. На команду: „Збірка! Ставай у ряд по полкам, відділам і частинам!' стала понад сімдесятка мужви, чекаючи на дальший приказ. Відтак: „Струнко! На прапор глянь!" та відчитання апелю: „Сьогодні відзначаємо урочисто 40-ліття постання І-ої Дивізії „Галичина", згадуючи всіх наших друзів, що гордо віддали своє молоде життя за волю України, клонимо наші чола перед їх геройським змагом і вояцьким привітом вітаємо всіх тут присутніх, що зволили звеличати це святкування!".

Трикратне „Слава!" прогомоніло понад верхами лісу, й понеслось у засвіти, до тих, що заслужили собі на „вічну пам'ять".

Хвилина поважної мовчанки, і знова команда: „Спочинь! Розійдись!". Площа зразу наповнилася гомоном гутірок, понеслись мелодії наших бойових дивізійних маршів, і всім стало любо і весело.

О 4-ій год. всі засіли до обіду, а проф. Телюк, відкриваючи його, передав слово М.Борисюкові, щоб він поділився спогадами про нашу Дивізію.

Як на екрані проходили картини подій: проголошення набору, надії на постання української армії, вишколи, збір у Гайделяґері (Дембіца), виїзд до Нойгаммеру, й пам'ятні дні вимаршу на рідні землі, на бій із червоним сатрапом. А відтак бої в Межигірцях, Ясенові, „огненне коло" під Бродами, безстрашний прорив і тяжкі сутички у відступах, та оста-

(Закінчення на стор. 4)

Наступ новітньої...

(Закінчення зі стор. 3)

ючи від 1984 по 1990 роки, прийом, якісне навчання молоді та стажування студентів старших курсів з числа осіб корінної національности союзних республік у педагогічні інститути УРСР у кількості згідно з додатком ч. 1.

Управління педагогічних навчальних закладів, пляново-фінансове управління.

13. Підготувати на 20 лютого 1984 року для представленя Раді Міністрів УР СР пропозиції по забезпеченню додаткової потреби педагогічних навчальних закладів республіки в кадрах викладачів російської мови й літератури, виходячи з розрахунку один викладач на вісім студентів і стажерів.

Пляново-фінансове управління, управління педагогічних закладів.

14. Здійснити в 1984-1986 роках за рахунок державних капіталовкладів будівництво навчально-ляборафорійних корпусів і гуртожитків для розміщення студентів і стажерів факультетів російської мови й літератури в педагогічних інститутах згідно з додатком ч. 2.

Пляново-фінансове управління, відділ капітального будівництва, управління педагогічних навчальних закладів, ректори педінститутів.

15. З метою підвищення якости підготовки вчительських кадрів усіх фахів з російської мови в педінститутах і педучилищах з українською мовою навчання в установленому порядку в 1983-1984 роках:

— запровадити зміни в навчальні плани відповідних навчальних закладів, збільшити число годин на вивчення російської мови, використовуючи для цього час, відведений на вивчення навчальних дисциплін (за вибором) і на медичну підготовку, в потрібних випадках частину часу, відведеного на вивчення чужоземної мови;

— визначити ті педагогічні інститути, в яких буде запроваджено підготовку для шкіл з неросійською мовою навчання вчителів початкових класів, чужоземної мови з додатковим фахом 'російська мова й література в національній школі';

— за погодженням з Міністерством освіти СРСР визначити терміни та умови запровадження випускних іспитів з російської мови в педінститутах та педучилищах:

— клопотатися перед Міністерством вищих учбових закладів СРСР про введення в навчальні плани російської мови як обов'язкового предмета для тих студентів немовних факультетів педінститутів та педучилищ, що закінчили національні школи.

Управління педагогічних навчальних закладів, ректори педінститутів, директори педучилищ.

16. Організувати в 1984 році на базі Дрогобицького, Київського ім. О.М. Горького, Харківського та Черкаського педінститутів річні вечірні курси для осіб, які бажають удосконалити свої знання з російської мови. Катедрам російської мови згаданих інститутів розробити відповідну документацію для забезпечення навчального процесу.

Управління педагогічних навчальних закладів, ректори педінститутів.

17. Розробити на 1 листопада 1983 року для представлення Держплянові УР СР пропозиції по збільшенню щорічного прийому до аспірантури за фахом 'Російська мова та література' та 'Методика російської мови та літератури' до 25 осіб.

За встановленим порядком вирішити питання про відкриття в 1984-1986 роках аспірантури з фахів: 'Російська мова та література', 'Методика російської мови та літератури' в Харківському, Кіровоградському та Ніжинському педінститутах.

Управління педагогічних навчальних закладів, ректори педінститутів.

18. Запровадити в III кварталі 1983 року пропозиції Міністерства освіти УРСР:

— про умови прийому випускників сільських загальноосвітніх шкіл, що виявили бажання здобути фах учителя російської мови, на підготовчі відділення педагогічних інститутів та університетів без наявного педагогічного стажу;

— про порядок скерування та пільгового прийому випускників восьмирічних та середніх шкіл до педагогічних навчальних закладів за рекомендацією рад і органів народної освіти.

Управління педагогічних навчальних закладів.

19. Запровадити за встановленим порядком, для осіб що вступають до аспірантури, вступний іспит з російської мови й літератури, як також складання згодом іспиту з даного предмета в межах кандидатського мінімуму.

Управління педагогічних навчальних закладів.

20. Організувати, починаючи з 1984 року, підвищення кваліфікацій вчителів початкових класів та вчителів російської мови шкіл з українською, угорською, молдавською, польською мовами навчання на двомісячних курсах раз на три роки в інститутах удосконалення вчителів та на курсах підвищення кваліфікацій вчителів при педагогічних інститутах і університетах, а також голів районних (міських) методичних об'єднань учителів російської мови на місячних курсах раз на три роки при центральному ІУУ, а голів методичних об'єднань учителів початкових класів—при обласних (міських) ІУУ.

Забезпечити підвищення кваліфікацій вчителів за заявками союзних республік в інститутах удосконалення учителів і вищих навчальних закладах УРСР.

Управління кадрів, шкіл, планово-фінансове управління, ЦІУУ, обласні відділи та Севастопільський міський відділ народної освіти, управління народної освіти м. Києва.

21. Розробити на 1 вересня 1983 року уточнений план підвищення кваліфікацій педагогічних і керівних кадрів усіх категорій на 1984 рік, визначивши конкретне місце та час курсової перепідготовки вчителів початкових класів і вчителів російської мови шкіл з неросійською мовою навчання, видати відповідний наказ.

Управління кадрів, шкіл, планово-фінансове управління, управління педагогічних навчальних закладів.

22. Включити до плану підвищення кваліфікацій педагогічних кадрів на 1984 рік курсову перепідготовку викладачів російської мови середніх профтехучилищ республіки при обласних (міських) ІУУ, узгодити кількість вихователів та місце їхньої перепідготовки з Державним комітетом профтехосвіти.

Управління кадрів.

23. Підготувати на 1 листопада 1984 року навчально-тематичні плани підвищення кваліфікації вчителів початкових класів і вчителів російської мови шкіл з неросійською мовою навчання на двомісячних курсах при обласних (міських) ІУУ, педінститутах, університетах.

Центральний ІУУ, НДІ педагогіки УРСР, управління шкіл.

24. Забезпечити в 1985-1986 роках будівництво та введення в дію за рахунок державних капіталовкладень навчальних корпусів і гуртожитків для слухачів інститутів удосконалення вчителів згідно з додатком ч. 3.

Відділ капітального будівництва, обласні відділи народної освіти, Київське обласне управління народної освіти, інститути вдосконалення вчителів.

25. Вжити додаткових заходів для широкого використання наявних можливостей морального заохочення педагогічних, методичних та керівних кадрів, що найбільше відзначилися в роботі по поліпшенню вивчення російської мови в школах республіки.

Управління кадрів, шкіл, обласні, районні, міські відділи народної освіти.

26. Передбачити в проєктах бюджетів на 1984 та наступні роки потрібні асигнування:

— на підвищення (16%) ставок заробітньої платні вчителів підготовчих і перших класів, які провадять зайняття з російської мови, вчителів російської мови й літератури IX-X (XI) класів загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів, педагогічних училищ з неросійською мовою навчання, розташованих в сільських місцевостях та в селищах міського типу;

— на підвищення стипендіятських витрат у зв'язку з поширенням на студентів, що навчаються в педагогічних інститутах за фахом 'Російська мова та література в національній школі' стипендіятського забезпечення, встановленого ухвалою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 16 жовтня 1971 року ч. 755 (постанова ЦК компартії України та Ради Міністрів УРСР від від 14 грудня 1971 року ч. 552) для студентів юридичних інститутів.

Планово-фінансове управління, обласні відділи народної освіти.

27. Внести на 1 вересня 1983 року пропозиції про запровадження штатних районних методичних кабінетів, які мали школи та дитячі садки з молдавською та угорською мовами навчання, додаткові штатні одиниці методистів з російської мови та літератури.

Планово -фінансове управління, управління шкіл, Закарпатський, Одеський і Чернігівський обласні відділи народної освіти.

28. Відкрити на 1 .січня 1984 року в Центральному ІУУ кафедру російської мови й літератури, доручивши їй керівництво всією системою підвищення кваліфікацій педагогічних, методичних та керівних кадрів з питань вивчення російської мови й літератури в школах республіки.

ЦІУУ, управління кадрів, педагогічних навчальних закладів, планово-фінансове управління.

29. Підготувати до 1 жовтня 1983 року для вирішення в установленому порядку пропозиції про перебудову журналу 'Русский язык и литература в школах УССР' в журнал 'Русский язык и литература в средних учебных заведениях УССР' і збільшення періодичного випуску журналу з 6 на 12 чисел річно.

Посилити методичну й практичну скерованість журналу. Ввести постійну рубрику, яка повідомляла б про досвід впровадження ефективних метод вивчання і навчання російської мови в навчальних закладах різних типів. Разом з відділама народної освіти й управління профтехосвіти провести роботу на місцях для збільшення передплатників журналу.

Управління шкіл спільно з відповідними підвідділами Держкомвидаву УРСР, Держкомітету УРСР по профтехосвіті, відділи народної освіти.

30. Разом з видавництвом 'Радянська школа' опрацювати до 1 жовтня 1983 року і вжити конкретних заходів для удосконалення змісту, піднесення ідейно-теоретичного й наукового рівня чинних підручників російської мови і методичних комплектів до них для шкіл з українською, молдавською, угорською і польською мовами навчання.

Підготувати до 1 листопада 1983 року пропозиції для Держкомвидаву УРСР для видання в 1985-1990 роках нових підручників російської мови для національних шкіл, ілюстрованих навчальних посібників, методичної літератури російською мовою, словників (орфографічні, пояснювальні, синонімів, фразеологічні та інші), художньої літератури російською мовою для учнів, студентів, учителів і викладачів педагогічних навчальних закладів з неросійською мовою навчання, враховуючи цілковите забезпечення потреб, а також для збільшення видань літератури російською мовою для дітей дошкільного віку.

Поповнити бібліотеки наукових закладів системи НДІ УРСР потрібною літературою. Разом з організаціями, які торгують книжками, виробити плани комплектування шкільних бібліотек, педагогічних навчальних закладів, інститутів удосконалення учителів, районних і міських методичних кабінетів потрібною науковою, методичною, політичною і художньою літературою російською мовою, і забезпечити їхнє здійснення.

Управління шкіл, педагогічних навчальних закладів, дошкільного виховання, виховної роботи, НДІ педагогіки УРСР, відділи народної освіти.

31. Підготувати до 1 грудня 1983 року пропозицію Держкіно УРСР про випуск навчальних кінофільмів з російської мови та літератури.

Розробити до 1 травня 1984 року перспективний план на 1986-1990 роки видання звукових посібників російської мови для початкових і середніх класів шкіл з молдавською й угорською мовами навчання. Озвучити видані в 1981-1983 роках дитфільми з навчання російської мови в національній школі.

Забезпечити видання в 1985 році фонохрестоматій для усного курсу російської мови в підготовчих класах шкіл з молдавською і угорською мовами навчання".

15 тисяч...

(Закінчення зі стор. 1)

ра П. Юзика і відомого англійського журналість Малколма Магеріча, очевидця голоду. В другій частині своєї промови Б. Малроні підкреслив заслуги українців для Канади, а головно — заслуги для степових провінцій. Кінчаючи свою промову, Б. Малроні сказав що сьогоднішній Український День є для нас всіх днем трагедії і жалоби, бо напевно між присутніми є люди, які пережили штучно створений голод , що знищив їхніх рідних, — батьків і дідів — чи свояків, і що трагедію українського народу світ не сміє забувати, але цей „День" рівнож є днем нашого особистого задоволення: ми перебуваємо у вільній країні Канаді, країні добробуту і різних людських можливостей, — казав достойний гість.

Господар „Дня" І. Брода покликав на сцену Лілею Осташевську і М. Суховерського, щоб подякувати Б. Малроні за промову та передати йому і його дружині скромні подарунки на пам'ятку. Програма перепліталася виступами визначних хорів і танцювальних груп Альберти. Участь брали: танцювальні групи „Сопілка" і „Атабаска" та оркестра „Думка". Мішаний хор „Дніпро" під управою диригентки М. Дитиняк відспівав три народні пісні. Після хору „Дніпро" співав Збірний хор української православної громади Едмонтону під дириґентурою М. Прокопова.

Несподіванку для подружжя Малроні зробив молодечий хор СУМК. По закінченні співу трьох пісень приступила до мікрофону молода хористка Прокопів, привітала визначних гостей, і хор відспівав разом з публікою „Многих Літ" панству Малроні. Тому що вони поспішали до літака, офіційна частина імпрези закінчилася о год. 4:30 по полудні. По перерві публіку розважала оркестра „Думка" до 6-ої години. Людей було багато. Перед другою годиною на площі, призначеній для паркування, вже не було місця для авт; паркували скрізь, де тільки могли. В 4-ій годині по полудні поліція повідомила, що через ворота „Українського Села" переїхало приблизно сім тисяч авт, автобусів і причіпок (трейлерів) і що на „Українському Селі" є від 15-ти до 17-ти тисяч присутніх.

В загальному штучний насильний цей голод, вчинений в Україні за наказом Сталіна в 1932-33 роках, віл значується по більших містах і розголос про нього не доходить до широких мас, народжених у Канаді, і наших співгромадян. Щоб довести до відома і освідомити Альберту про найбільшу трагедію українського народу: 1932-33 роки — Український Голокост, Екзекутива П.Р. КУК-А розіслала 286 повідомлень, відвідала 54 місцевості в Альберті і проїхала приблизно 2,000 км автом. Розліплено по всіх місцевостях афіші, роздано і розліплено 10,000 летючок. Вислано оголошення до 21-єї англомовної газети в Альберті; 23 радіові станції повідомляли про „Український День" і Панахиду за сім мільйонів жертв Великого голоду в Україні. Едмонтонцям пощастило дістати на головного бесідника Браєна Малроні, визначного канадця, який не тільки привабив публіку, але й сам освідомив себе про українську цю трагедію. Провінційна Рада КУК осягнула свою мету.

Маршерують...

(Закінчення зі стор. 3)

ній етап постою у Середнім і поворот назад до Нойгаммеру, де на збірковій площі у чотирикутнику стали з німцями тільки дві тисячі українських вояків.

Всі знали, що нашу трагедію під Бродами спричинив замах на Гітлера, зрада командира 13-го Армійського Корпусу, що зарядив відворот, залишивши Дивізію проти переважаючої сили ворога, що скамасував три панцерні дивізії і через гучномовці закликував червоноармійців готовити по п'ять куль на кожного дивізійника!

Одначе ми вірили, що це не кінець війни, що в Нойгаммері готувалась Друга Дивізія, хоча фронти перенеслися на Словаччину, куди й вона пішла, щоб загородити дорогу ворогові, а згодом перейти на Югославію, на бої з Тітом, й закінчити свою героїчну епопею у Ґляйхенберзькім замку, та після проголошення капітуляції, через ріку Мурек скорими маршами зі зброєю в руках відмаршируватн через Юденбурґ, Тамсвеґ, Ратштад у Австрії, склавши зброю британцям. А відтак збірка у Шпіталі, переїзд через Бреннер-Пасс до Італії, щоб залягти зразу на полях Белларії, а відтак Ріміні.

„Ми всі будемо вояками, ми все будемо працювати для визволення нашого народу, ми мусимо передати молодому поколінню правду про нас, що ми не були жадними „коляборантами", що ми гордо носили на наших ковнірах і рукавах мундирів золотого лева, мали віру в Бога, жили для України й вмирали з усміхом на устах, бо наша жертва була свята і найвища!"

Плили години, мов ті біленькі хмаринки по небу, з вояцьких грудей гриміли пісні, такі голосні й щирі, як їх на маршах, на вправах, на полях боїв, співали вони всі молоді.

Залишилося ще провести виграші, якими були: різблений проф. Р. Романишиним годинник й торт, кулінарної роботи Е. Матвієнко. Зближався вечір, і належало якось урочисто закінчити цей день, щоб й пам'ятка про нього залишилася. Зроблено два знимки, один тільки з дивізійниками, а другий—разом із їхніми родинами. Потім Влодко Березовський виніс прекрасний кольоровий торт у формі національного прапора із тризубом та ініціялами І УДУНА та здорову пляцину медівки, й всі дивізійники частувалися ними, складаючи одні одним щирі побажання, щоб наша пікнікова традиція дальше продовжувалась, і ми кріпились вірою, що ще наша слава не пропала, а перейде в історію наших визвольних змагань, як ще один бойовий змаг за волю України.

Багряніло небо на заході, сутеніли верхи дерев у серпанковій мряці, низом стелився холод, а ми співали бойові пісні на повні груди, й було нам легко на душі, але сумно було, що проминуло чотири декади, а ми все ще залишилися мрійниками, що леліють у серцях взнеслі думки, що без надуми та вагань пішли боротися так, як ішли наші батьки, січові стрільці, як з нами стала спільно на кривавий змаг із червоним сатрапом славна УПА.

Мирон Рімінський

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

АННА ГРИНІВ, член УНС Відд. 367-го Т-ва „Запорозька Січ" в Рочестері, Н.Й., померла 4-го лютого 1983 року на 89-му році життя. Нар. 28-го березня 1895 року в Осичині, Рогатин, Україна. Членом УНС стала в 1923 році. Залишила в смутку синів Василя і Івана, дочку Анну; дві невістки Марію і Ванду; зятя Михайла Сподарика; 3-ох внуків, правнука і племінницю. Похорон відбувся 7-го лютого 1983 року на цвинтарі св. Гробу в Рочестері, Н.Й.

Вічна Їй Пам'ять!
Василь Попович, секр.

ІВАН ДОРОСЕВЕЧ, член УНС Відд. 503-го в Едмонтоні, Альберта, Канада, помер 4-го квітня 1983 року на 61-му році життя. Нар. 7-го липня 1921 року в Галичині - Україна. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку дружину Марію, сина Івана в Едмонтоні, маму Пеарль Доросевич в Україні. Похорон відбувся 6-го травня 1983 року на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні, Канада.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

МІЛДРЕД Р.ГАНТ, член УНС Відд. 337-го ім. Івана Франка в Балтиморі, Мд., померла 5-го червня 1983 року на 54-му році життя. Нар. 9-го грудня 1928 року в Балтиморі. Членом УНС стала 1946 року. Залишила в смутку мужа Говарда, сина Роберта, дочок Сузанну і Дженіс Деймон. Похорон відбувся 8-го червня 1983 року на цвинтарі Дюлейні Веллі, в Кокісвіллі.

Вічна Їй Пам'ять!
Остап Садовий, секр.

ГРИГОРІЙ ГРАНКІВСЬКИЙ, член УНС Відд. 211 на Стетен Айленді, Н.Й., помер 15-го травня 1983 року на 80-му році життя. Нар. 1903 року в Кліщівній, Україна. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Анну. Похорон відбувся 17-го травня 1983 року на цвинтарі в Стейплетоні, Стетен Айленд, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.